Talim Noktası.

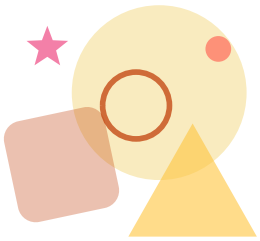
7. Sınıf

Sosyal Bilgiler

4. Öğrenme Alanı: Yaşayan Demokrasimiz

Ülkemizde demokrasinin gelişimi · Konu Anlatımı

Notlarım

4. ÖĞRENME ALANI

Yaşayan Demokrasimiz

Ülkemizde demokrasinin gelişimi

Bu temada neler var?

1. Demokrasinin Temel Nitelikleri 5
2. Millî Egemenliğin Temelleri: Meclis ve Cumhuriyet 7
3. Yeni Anayasa ve Çok Partili Hayat Denemeleri 9
4. Çok Partili Hayata Geçiş: 1946 Seçimleri 12
★ Konu Testi 16
★ Cevap Anahtarı 18

Bugün on sekiz yaşını dolduran her vatandaşımız sandığa gidip oyunu kullanabiliyor, farklı partiler seçimlerde yarışabiliyor ve kadın erkek herkes milletvekili seçilebiliyor. Bu haklar bir günde kazanılmadı. Büyük Millet Meclisinin açılmasından 1950 seçimlerine kadar süren otuz yıllık dönemde demokrasimiz adım adım gelişti. Bu konuda demokrasinin temel niteliklerini hatırlayacak, demokrasi tarihimizdeki önemli olayları sırasıyla inceleyecek ve her olayın demokrasinin hangi niteliğini güçlendirdiğini yorumlayacaksınız.

Bu bölümde

- Demokrasinin temel niteliklerini açıklayacaksınız.
- Büyük Millet Meclisinin açılması ile Cumhuriyet'in ilanını millî egemenlikle ilişkilendireceksiniz.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarında kabul edilen 1924 Anayasasını ve çok partili hayata geçiş denemelerini inceleyeceksiniz.
- Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınmasını eşitlik açısından değerlendireceksiniz.
- Çok partili ilk genel seçimi (1946) ve sonrasını, olayları demokratik niteliklerle eşleştirerek yorumlayacaksınız.

Anahtar kavramlar

demokrasi · millî egemenlik · anayasa · çoğulculuk · siyasi parti · muhalefet · genel oy ilkesi · tek dereceli seçim · gizli oy · açık sayım

Etkinlik 1

Ön değerlendirme: Ne biliyorsunuz?

Doğru ifadelerin yanına **D**, yanlış ifadelerin yanına **Y** yazınız. Yanlış bulduğunuz ifadeyi düzelterek yeniden yazınız.

1. Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de açıldı.
2. Cumhuriyet, 1924 Anayasası kabul edildikten sonra ilan edildi.
3. Ülkemizde kadınlar milletvekili seçme ve seçilme hakkını 1934 yılında kazandı.
4. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren seçimlere her zaman birden fazla parti katıldı.
5. Muhalefet partisi, iktidarı denetleyen ve eleştiren partidir.

Zorlandıysanız: Meclis 23 Nisan 1920'de açıldı. Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edildi; 1924 Anayasası ise birkaç ay sonra, 20 Nisan 1924'te kabul edildi. Kadınlar 5 Aralık 1934'te milletvekili seçme ve seçilme hakkı kazandı. İlk yıllarda çok partili hayata geçiş denendi ama kalıcı olamadı; birden fazla partinin katıldığı ilk genel seçim 1946'da yapıldı. İktidarı denetleyen ve eleştiren parti, muhalefet partisidir.

1 Demokrasinin Temel Nitelikleri

Demokrasi, yönetme yetkisinin halka ait olduğu ve halkın bu yetkiyi seçtiği temsilciler aracılığıyla kullandığı yönetim biçimidir. Bir ülkenin demokratik olup olmadığını anlamak için bazı temel niteliklere bakarız. Bu nitelikler, bir ülkenin demokrasi tarihini incelerken de bize ölçüt olur: Her önemli olay, bu niteliklerden en az birini güçlendirmiş ya da hayata geçirmiştir.

Demokrasinin temel nitelikleri

- **İnsan haklarına saygı:** Yaşama, düşünme ve güvenlik içinde bulunma gibi herkesin doğuştan sahip olduğu temel haklar korunur.
- **Özgürlük:** Kişiler başkalarının haklarına zarar vermeden düşüncelerini açıklayabilir, inançlarını yaşayabilir ve barışçıl biçimde bir araya gelebilir.
- **Eşitlik:** Kanunlar herkese aynı biçimde uygulanır; cinsiyet, köken ya da inanç nedeniyle ayrım yapılmaz.
- **Seçme ve seçilme hakkı:** Yöneticiler belirli aralıklarla yapılan özgür seçimlerle belirlenir. Kanundaki yaş ve vatandaşlık şartlarını taşıyan herkesin; cinsiyet, servet ya da eğitim farkı gözetilmeden oy kullanabilmesine **genel oy ilkesi** denir.

- **Millî egemenlik:** Yönetme yetkisi bir kişiye, aileye ya da zümreye değil, milletin tamamına aittir.
- **Çoğulculuk:** Farklı görüşleri savunan siyasi partiler bir arada bulunur ve seçimlerde yarışır.
- **Katılımcılık:** Vatandaşlar oy vermenin yanı sıra görüş bildirerek, dilekçe yazarak ya da sivil toplum kuruluşlarında çalışarak kararlara katkı sunar.
- **Hukukun üstünlüğü:** Yöneticiler de dâhil olmak üzere herkes anayasaya ve kanunlara uyar.

Örnek 1: Kaynaktaki niteliği bulalım

Soru: Aşağıdaki kaynağı okuyunuz.

> Bir ülkede yapılan seçimde dört parti yarışmış, her parti görüşlerini meydanlarda ve gazetelerde özgürce anlatmıştır. Seçmenler oylarını kapalı bir kabinde, kimseye göstermeden kullanmıştır.

Bu kaynakta demokrasinin hangi nitelikleri öne çıkmaktadır?

Çözüm: Dört partinin seçimde yarışması **çoğulculuğu** gösterir. Partilerin görüşlerini özgürce anlatması **düşünceyi açıklama özgürlüğünü** gösterir. Seçmenlerin oy kullanması **seçme hakkını**, oyların kapalı kabinde verilmesi ise seçimin **gizli oy** ile özgürce yapıldığını gösterir.

Ne öğrendik?

1. Millî egemenlik ile seçme ve seçilme hakkı arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

2. Tek partinin bulunduğu bir seçimde demokrasinin hangi niteliği eksik kalır?

3. Hukukun üstünlüğünü gösteren bir örnek yazınız.

4. "Farklı görüşleri savunan partilerin bir arada bulunması ve seçimlerde yarışması" demokrasinin hangi niteliğidir?

A) Çoğulculuk
B) Hukukun üstünlüğü
C) Eşitlik
D) Millî egemenlik

2 Millî Egemenliğin Temelleri: Meclis ve Cumhuriyet

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkemiz işgal edildiğinde, millet kendi geleceğini kendisi belirlemek için harekete geçti. Bu amaçla Ankara'da 23 Nisan 1920'de **Büyük Millet Meclisi** açıldı. Meclis, milletin seçtiği temsilcilerden oluşuyordu. Böylece ülke yönetiminde en yüksek yetkiyi ilk kez milletin temsilcilerinden oluşan Meclis üstlendi. Meclisin açılışı, **millî egemenlik** niteliğinin hayata geçmesidir.

Meclis, 1921 yılında kabul ettiği anayasa ile egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu açıkça yazdı. Millî Mücadele kazanıldıktan sonra 1 Kasım 1922'de saltanat kaldırıldı. Yönetme yetkisinin bir aileden babadan oğula geçmesine son verildi. Son olarak 29 Ekim 1923'te **Cumhuriyet** ilan edildi. Cumhuriyet, milletin yöneticilerini belirli bir süre için seçtiği yönetim biçimidir; bu yüzden millî egemenliğin en uygun yönetim biçimi olarak görülür.

Millî egemenliğe giden yol

Yıllar arasındaki uzaklıklar ölçekli değildir.

Notlarım

Örnek 2: Saltanattan cumhuriyete

Soru: Saltanatın kaldırılması ve Cumhuriyet'in ilan edilmesi, yönetme yetkisinin kimde olduğu açısından nasıl bir değişiklik yaratmıştır? Bu değişiklik demokrasinin hangi niteliğiyle ilgilidir?

Çözüm: Saltanatta yönetme yetkisi bir aileye aitti ve babadan oğula geçiyordu; halk yöneticisini seçemiyordu. Cumhuriyet ile yönetme yetkisi millete geçti; devlet başkanı Meclis tarafından belirli bir süre için seçilmeye başlandı. Bu değişiklik **millî egemenlik** niteliğiyle ilgilidir.

Ne öğrendik?

1. Büyük Millet Meclisinin açılması neden millî egemenliğin başlangıcı sayılır?

2. Meclisin 1921'de kabul ettiği anayasa egemenlik konusunda ne söylemiştir?

3. Saltanat ile cumhuriyet arasındaki temel farkı yazınız.

4. Aşağıdaki olaylardan hangisi diğerlerinden önce gerçekleşmiştir?
   A) Cumhuriyet'in ilanı
   B) Saltanatın kaldırılması
   C) Büyük Millet Meclisinin açılması
   D) Yeni anayasanın 1924'te kabul edilmesi

Notlarım

3 Yeni Anayasa ve Çok Partili Hayat Denemeleri

Cumhuriyet'in ilanından kısa süre sonra 20 Nisan 1924'te **1924 Anayasası** kabul edildi. Bu anayasa egemenliğin millete ait olduğunu yeniden vurguladı. Vatandaşların kanun önünde eşit olduğunu belirtti ve kişi haklarını güvence altına aldı. Devlet yönetiminin anayasaya bağlı olması **hukukun üstünlüğü** niteliğini güçlendirdi.

Demokraside farklı görüşlerin seçimlerde yarışması gerekir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Mecliste tek parti olarak Mustafa Kemal'in kurduğu Halk Fırkası (sonraki adıyla Cumhuriyet Halk Fırkası) bulunuyordu. Çok partili hayata geçmek için iki deneme yapıldı.

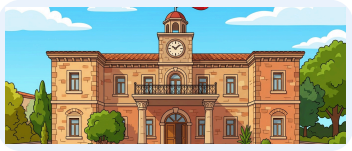
Çok partili hayata geçiş denemeleri

	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası	Serbest Cumhuriyet Fırkası
Kuruluş	17 Kasım 1924	12 Ağustos 1930
Başkanı	Kâzım Karabekir	Fethi Okyar
Sonu	1925'te kapatıldı	Aynı yıl kendini kapattı
Önemi	Mecliste ilk muhalefet partisi oldu	Farklı görüşlerin seçimde yarışmasını denedi

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 1924'te kuruldu ve Meclisteki ilk muhalefet partisi oldu. Ancak 1925'te Doğu Anadolu'da çıkan bir isyanla ilişkilendirilerek kapatıldı. Serbest Cumhuriyet Fırkası ise 1930'da Atatürk'ün desteğiyle kuruldu; kısa sürede halktan büyük ilgi gördü. Ne var ki parti, Cumhuriyet'in yeniliklerine karşı olanların da toplandığı bir yer hâline gelince kurucuları partiyi aynı yıl kendileri kapattı. Bu iki deneme kalıcı olmasa da **çoğulculuğun** ülkemizde ilk kez denenmesini sağladı.

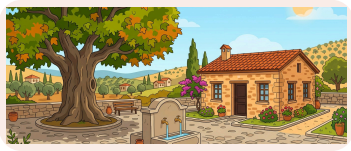
Aynı yıllarda **eşitlik** yönünde önemli adımlar atıldı. Kadınlar seçme ve seçilme haklarını üç aşamada kazandı:

1930 · BELEDİYE

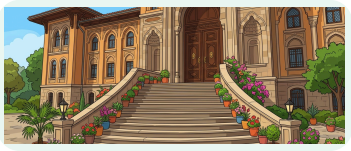
Kadınlar 3 Nisan 1930'da belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı kazandı.

1933 · MUHTARLIK

Kadınlar 26 Ekim 1933'te muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı kazandı.

1934 · MİLLETVEKİLLİĞİ

Kadınlar 5 Aralık 1934'te milletvekili seçme ve seçilme hakkı kazandı. Ardından 1935 seçimlerinde Meclise kadın milletvekilleri girdi.

Kadınlara bu hakların tanınması, nüfusun yarısını oluşturan kadınların yönetime katılmasını sağladı. Ülkemiz kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkını pek çok Avrupa ülkesinden önce tanıdı.

Örnek 3: İki denemenin ortak sonucu

Soru: Aşağıdaki kaynağı okuyunuz.

> Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurulduktan yaklaşık yedi ay sonra kapatıldı. Serbest Cumhuriyet Fırkası ise kurulduğu yıl kendini kapattı. Bu iki partiden sonra ülkemiz 1946'ya kadar tek partiyle yönetildi.

Bu kaynağa göre çok partili hayata geçiş denemeleri hakkında ne söylenebilir? Bu denemeler demokrasinin hangi niteliğiyle ilgilidir?

Çözüm: Her iki parti de kısa sürede kapanmıştır; bu yüzden çok partili hayat bu yıllarda **kalıcı olamamıştır**. Ancak muhalefet partisi kurma deneyimi kazanılmış ve farklı görüşlerin yarışabileceği gösterilmiştir. Bu denemeler demokrasinin **çoğulculuk** niteliğiyle ilgilidir.

Ne öğrendik?

1. Hukukun üstünlüğü niteliği 1924 Anayasası ile nasıl güçlenmiştir?

2 Muhalefet partisinin demokrasideki görevi nedir?

3 Kadınlara seçme ve seçilme hakkının üç aşamada tanınmasını sıralayınız.

4 Kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakkı kazanması demokrasinin öncelikle hangi niteliğiyle ilgilidir?

A) Çoğulculuk
B) Eşitlik
C) Kuvvetler ayrılığı
D) Laiklik

Notlarım

4 Çok Partili Hayata Geçiş: 1946 Seçimleri

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle dünyada demokrasiye ilgi arttı. Ülkemizde de çok partili hayata geçiş için yeni bir dönem başladı. Önce 1945'te Millî Kalkınma Partisi, 1946'nın başında Demokrat Parti kuruldu. Aynı yıl seçim kanunu değiştirildi. Milletvekilleri o güne kadar seçmenlerin önce seçtiği ikinci seçmenler tarafından belirleniyordu. Bu değişiklikle seçmenler milletvekillerini ilk kez doğrudan seçti; buna **tek dereceli seçim** denir.

Ülkemizin ilk çok partili genel seçimi **21 Temmuz 1946** tarihinde yapıldı. Seçimi Cumhuriyet Halk Partisi kazandı; Demokrat Parti de Meclise girerek güçlü bir muhalefet oluşturdu. Ancak bu seçimde oylar herkesin gözü önünde verilmiş, sayım ise kapalı olarak yapılmıştı. Bu **açık oy, gizli sayım** yöntemi seçimin özgürlüğünü ve güvenilirliğini tartışmalı hâle getirdi.

Eleştiriler üzerine seçim kanunu yeniden düzenlendi. Bu kez 14 Mayıs 1950 seçimleri **gizli oy, açık sayım** ilkesiyle ve yargı denetiminde yapıldı. Bu seçimde Demokrat Parti kazandı ve iktidar ilk kez seçim yoluyla, barışçıl biçimde el değiştirdi. Böylece milletin oyu ile yöneticilerin değişebileceği gösterilmiş oldu.

Demokrasi tarihimizdeki olaylar ve ilişkili nitelikler

	Olay	İlişkili temel nitelik
1920	Büyük Millet Meclisinin açılması	Millî egemenlik
1924	1924 Anayasasının kabulü	Hukukun üstünlüğü, eşitlik
1930-1934	Kadınların seçme ve seçilme hakkı kazanması	Eşitlik, seçme ve seçilme
1946	İlk çok partili genel seçim	Çoğulculuk, katılımcılık
1950	Gizli oy, açık sayım ile yapılan seçim	Özgür seçim, millî egemenlik

Demokrasimizin gelişimi düz bir çizgide ilerlemedi. Bazı denemeler yarım kaldı, bazı uygulamalar eleştirildi ve düzeltildi. Ancak her adım, bir sonraki adımın zeminini hazırladı. Bugün sahip olduğumuz seçme ve seçilme hakkı, çok partili seçimler ve gizli oy ilkesi bu uzun sürecin ürünüdür.

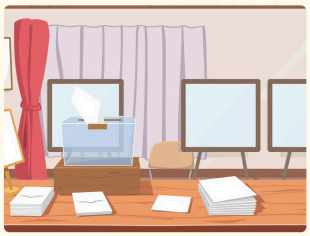
Örnek 4: Hangi yöntem daha demokratik?

Soru: 1946 seçimlerinde uygulanan “açık oy, gizli sayım” yöntemi ile 1950 seçimlerinde uygulanan “gizli oy, açık sayım” yöntemini karşılaştırınız. Hangisi demokrasinin niteliklerine daha uygundur? Neden?

Çözüm: Açık oyda seçmenin kime oy verdiği başkaları tarafından görülebilir; bu durum seçmenin baskı altında kalmasına yol açabilir. Gizli sayımda ise sonuçların doğruluğu herkes tarafından izlenemez. “Gizli oy, açık sayım” yönteminde seçmen oyunu kimsenin baskısı olmadan verir ve oylar herkesin önünde sayıldığı için sonuca güven artar. Bu nedenle 1950’de uygulanan yöntem **özgür seçim** ve **millî egemenlik** niteliklerine daha uygundur.

Bağlantı: Bugünün seçimlerinde aynı ilke

Bugün ülkemizde seçimler hâlâ “gizli oy, açık sayım” ilkesiyle ve yargı denetiminde yapılır. Seçmen oyunu perdeli kabinde kimseye göstermeden kullanır. Sandık açıldığında oylar, partilerin görevlileri ve isteyen vatandaşlar önünde sayılır. Anayasamızın 67. maddesi de seçimlerin serbest, eşit, gizli, tek dereceli ve genel oy esasına göre, açık sayım ve dökümle, yargının yönetimi ve denetimi altında yapılacağını belirtir.

Etkinlik 2

Performans görevi: Demokrasi tarih şeridi

Grubunuzla ülkemizin demokrasi tarihini anlatan bir tarih şeridi afişi hazırlayınız.

1. Büyük Millet Meclisinin açıldığı 1920 ile 1950 arasındaki dönemden en az altı önemli olayı seçiniz ve tarih sırasına koyunuz.
2. Her olay için tarihini ve kısa bir açıklama yazınız.
3. Her olayın demokrasinin hangi temel niteliğiyle ilişkili olduğunu renkli bir etiketle gösteriniz.
4. Olaylarla ilgili yazılı ya da görsel kaynaklardan yararlanınız; kullandığınız kaynakları afişin altına not ediniz.
5. Afişinizi sınıfa sununuz ve “Demokrasimiz için en önemli adım hangisiydi?” sorusunu gerekçeleriyle tartışınız.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Olayların doğruluğu ve sırası	Altı olay doğru tarihle ve doğru sırada	Bazı tarihler ya da sıralar hatalı	Olaylar eksik ya da karışık
Nitelikle ilişkilendirme	Her olay doğru nitelikle eşleşmiş	Kısmen doğru	Eşleştirme yok
Kaynak kullanımı	Kaynaklar not edilmiş ve uygun	Kısmen not edilmiş	Kaynak yok
Sunum ve tartışma	Gerekçeli görüş, farklı fikirlere saygı	Kısmen gerekçeli	Sunum yapılmamış

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: Demokrasimizin gelişimi

- ✗ "Cumhuriyet, 1924 Anayasası ile ilan edildi." → ✓ Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edildi; 1924 Anayasası 20 Nisan 1924'te kabul edildi.
- ✗ "Çok partili hayata ilk kez 1946'da geçilmeye çalışıldı." → ✓ İki deneme 1924 ve 1930'da yapıldı; birden fazla partinin katıldığı ilk genel seçim 1946'dadır.
- ✗ "Kadınlar bütün seçimlerde aynı gün oy hakkı kazandı." → ✓ Haklar 1930, 1933 ve 1934'te üç aşamada tanındı.
- ✗ "1946 seçimleri gizli oy, açık sayım ile yapıldı." → ✓ Açık oy, gizli sayım 1946 seçimlerinde; gizli oy, açık sayım 1950 seçimlerinde uygulandı.
- ✗ "Demokrasi bir anda kurulur." → ✓ Demokrasi, denemeler ve düzeltmelerle adım adım gelişir.

✓ Ne öğrendik?

1. Tek dereceli seçim ile iki dereceli seçim arasındaki fark nedir?

2. Demokrasi tarihimizde 1950 seçimlerinin önemi nedir?

3. Büyük Millet Meclisinin açılmasından 1950 seçimlerine kadar demokrasimizin gelişiminde sizce en önemli adım hangisidir? Gerekçesiyle yazınız.

4 Ülkemizde 1946'da yapılan genel seçimle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Seçime yalnızca bir parti katılmıştır.
B) Ülkemizin ilk çok partili genel seçimidir.
C) Gizli oy, açık sayım ilkesi uygulanmıştır.
D) Kadınlar bu seçimde ilk kez oy kullanmıştır.

Notlarım

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. "Milletin temsilcilerinden oluşan bir meclis, ülke yönetiminde en yüksek yetkiyi ilk kez üstlendi." Bu ifade aşağıdaki olaylardan hangisini anlatmaktadır?
   A) Büyük Millet Meclisinin açılması
   B) Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulması
   C) İlk çok partili genel seçimin yapılması
   D) Kadınlara belediye seçimlerinde hak tanınması

2. Aşağıdakilerden hangisi saltanatın kaldırılmasının sonuçlarından biridir?
   A) Kadınların milletvekili seçilebilmesi
   B) Yönetme yetkisinin babadan oğula geçmesine son verilmesi
   C) Çok partili hayata geçilmesi
   D) Gizli oy ilkesinin uygulanması

3. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkasının ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?
   A) İlk çok partili genel seçime katılmaları
   B) Uzun yıllar iktidarda kalmaları
   C) Çok partili hayata geçiş denemesi olmaları
   D) Aynı yıl kurulmaları

4. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanındığı yıllar sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?
   A) Belediye 1930, muhtarlık 1933, milletvekilliği 1934
   B) Belediye 1934, muhtarlık 1930, milletvekilliği 1933
   C) Belediye 1933, muhtarlık 1934, milletvekilliği 1930
   D) Belediye 1930, muhtarlık 1934, milletvekilliği 1933

5. Ülkemizde 1946 seçimlerinde uygulanan "açık oy, gizli sayım" yöntemi en çok hangi nedenle eleştirilmiştir?
   A) Seçime çok az partinin katılması
   B) Seçmenin baskı altında kalabilmesi ve sonuca güvenin azalması
   C) Milletvekillerinin ikinci seçmenlerce seçilmesi
   D) Kadınların seçime katılamaması

6 Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Büyük Millet Meclisinin açılması → Millî egemenlik
B) Kadınlara seçme ve seçilme hakkı → Eşitlik
C) İlk çok partili genel seçim → Çoğulculuk
D) Saltanatın kaldırılması → Kuvvetler birliği

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Demokrasinin temel niteliklerini açıklayabiliyorum.			
Meclisin açılması ve Cumhuriyet'in ilanını millî egemenlikle ilişkilendirebiliyorum.			
Çok partili hayata geçiş denemelerini açıklayabiliyorum.			
Kadınlara siyasi hakların tanınma aşamalarını sıralayabiliyorum.			
Demokrasi tarihimizdeki olayları temel niteliklerle eşleştirebiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

1. Demokrasinin Temel Nitelikleri

1. Millî egemenlikte yönetme yetkisi millete aittir. Millet bu yetkisini, seçme ve seçilme hakkını kullanarak temsilcilerini belirleyip kullanır.
2. Çoğulculuk eksik kalır; seçmenlerin farklı görüşler arasından seçim yapma imkânı olmaz.
3. Örnek: Bir bakanın da trafik kurallarına uymak zorunda olması ve kuralı çiğnediğinde ceza alması.
4. **A.** Farklı görüş ve partilerin bir arada bulunması çoğulculuktur.

2. Millî Egemenliğin Temelleri: Meclis ve Cumhuriyet

1. Meclis milletin seçtiği temsilcilerden oluşmuş ve ülke yönetiminde en yüksek yetkiyi üstlenmiştir; yönetme yetkisi ilk kez milletin temsilcilerine geçmiştir.
2. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu açıkça yazmıştır.
3. Saltanatta yönetim babadan oğula geçer. Cumhuriyette yöneticiler belirli bir süre için seçilir.
4. **C.** Meclis 1920'de açılmıştır. Saltanat 1922'de kaldırılmış, Cumhuriyet 1923'te ilan edilmiş, 1924 Anayasası ise 1924'te kabul edilmiştir.

3. Yeni Anayasa ve Çok Partili Hayat Denemeleri

1. Devlet yönetimini anayasaya bağlamış, vatandaşların kanun önünde eşit olduğunu belirtmiş ve kişi haklarını güvence altına almıştır.
2. İktidarı denetlemek, eleştirmek ve seçmenlere farklı bir seçenek sunmaktır.
3. Belediye seçimleri (1930), muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri (1933), milletvekili seçimleri (1934).
4. **B.** Kadın ve erkeğin siyasi haklarda eşit olması eşitlik niteliğiyle ilgilidir.

4. Çok Partili Hayata Geçiş: 1946 Seçimleri

1. Tek dereceli seçimde seçmen milletvekilini doğrudan seçer. İki dereceli seçimde seçmenler önce ikinci seçmenleri seçer, milletvekillerini ikinci seçmenler belirler.
2. İktidar ilk kez seçim yoluyla, barışçıl biçimde el değiştirmiş; milletin oyuyla yöneticilerin değişebileceği gösterilmiştir.
3. Örnek: Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması en önemli adımdır; çünkü nüfusun yarısı yönetime katılabilmiştir.

4 **B.** Birden fazla partinin katıldığı ilk genel seçim 1946'da yapılmıştır. Bu seçimde açık oy, gizli sayım uygulanmıştır. Kadınlar ise 1930'dan beri yerel seçimlerde, 1935'ten beri milletvekili seçimlerinde oy kullanıyordu.

Konu Testi

1 **A.** Milletin seçtiği temsilcilerden oluşan Meclis, ülke yönetiminde en yüksek yetkiyi üstlenmiştir; yönetme yetkisi ilk kez milletin temsilcilerine geçmiştir.

2 **B.** Saltanatın kaldırılmasıyla yönetimin bir aile içinde babadan oğula geçmesine son verilmiştir.

3 **C.** İki parti de tek partili dönemde muhalefet oluşturmak için kurulmuş, çok partili hayata geçiş denemesi olmuştur.

4 **A.** Belediye seçimleri 1930, muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri 1933, milletvekili seçimleri 1934 yılındadır.

5 **B.** Açık oyda seçmen baskı altında kalabilir; gizli sayımda ise sonucun doğruluğu izlenemez.

6 **D.** Saltanatın kaldırılması millî egemenlikle ilgilidir; yönetme yetkisi bir aileden millete geçmiştir.

Notlarım